

ГЛАСНИК ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА САНУ LXI (2)

BULLETIN OF THE INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA LXI (2)

INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA

BULLETIN
OF THE INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY
LXI
No. 2

Editor in chief:
Dragana Radojičić

Editor:
Aleksandra Pavićević

International editorial board:

Radost Ivanova, Elephterios Alexakis, Jana Pospíšilová, Karl Kaser, Gabriela Kiliánová,
Milica Bakić-Hayden, Ingrid Slavec-Gradišnik, Marina Martynova, Fernando Diego Del
Vecchio, Kjell Magnusson, Tatiana Podolinska, Peter Finke

Editorial board:

Gojko Subotić, Sofija Miloradović, Jelena Čvorović, Srđan Radović, Aleksandra Pavićević,
Lada Stevanović, Ildiko Erdei, Jelena Jovanović

The reviewers:

Vojislav Stanovčić, Aleksandar Loma, Bojan Žikić, Ljiljana Gavrilović, Biljana Sikimić,
Danka Lajić Mihajlović, Maja Godina Golija, Ildiko Erdei, Mirko Blagojević,
Mladena Prelić, Dušan Drljača, Miroslava Lukić Krstanović.

Secretary:
Marija Đokić

Accepted for publication by the reference of academician Vojislav Stanovčić, at meeting of
the Department of Social Sciences SASA, November 1st 2013

BELGRADE 2013

ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ

ГЛАСНИК
ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА
LXI
свеска 2

Главни и одговорни уредник:

Драгана Радојичић

Уредник:

Александра Павићевић

Међународни уређивачки одбор:

Радост Иванова, Елефтериос Алексакис, Јана Поспишилова, Карл Касер, Габриела Килианова, Милица Бакић-Хејден, Ингрид Славец-Градишник, Марина Мартинова, Фернандо Диего Дел Векио, Шел Магнусон, Татиана Подолинска, Петер Финке

Уређивачки одбор:

Гојко Суботић, Софија Милорадовић, Јелена Чворовић, Срђан Радовић, Александра Павићевић, Лада Стевановић, Илдико Ердеи, Јелена Јовановић

Рецензентски тим:

Војислав Становчић, Александар Лома, Бојан Жикић, Љиљана Гавриловић, Биљана Сикимић, Данка Лајић Михајловић, Маја Година Голија, Илдико Ердеи, Мирко Благојевић, Младена Прелић, Душан Дрљача, Мирослава Лукић Крстановић.

Секретар уредништва:

Марија Ђокић

Примљено на седници Одељења друштвених наука САНУ одржаној 1. новембра 2013. године, на основу реферата академика Војислава Становчића

БЕОГРАД 2013.

Издавач:
ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ
Кнез Михаилова 36/IV, Београд, тел. 011–2636–804
eisanu@ei.sanu.ac.rs
www.etno-institut.co.rs

Рецензент:
академик Војислав Становчић

Лектор:
Софија Милорадовић

Превод:
Соња Жакула
аутори текстова

Дизајн корица
Горан Витановић

Техничка припрема и штампа:
Академска издања, Београд

Тираж:
500 примерака

Штампање публикације финансирано је из средстава
Министарства просвете и науке и технолошког развоја Републике Србије

Часопис Гласник Етнографског института САНУ индексиран је у:
DOAJ (Directory of Open Access Journals); SCIndeks (Српски цитатни индекс);
Ulrich's Periodicals Directory.

The Bulletin of Institute of Ethnography SASA is indexed in: DOAJ (Directory of Open Access
Journals); SCIndeks (Srpski citatni indeks); Ulrich's Periodicals Directory.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

39(05)

Гласник Етнографског института = Bulletin of the Institute of Ethnography /
главни и одговорни уредник Драгана Радојичић. – Књ. 1, бр 1/2 (1952) – .
Београд : Етнографски институт САНУ (Кнез Михаилова 36/IV), 1952 – .
(Београд : Академска издања). – 24 cm

Полугодишње.

ISSN 0350-0861 = Гласник Етнографског института САНУ

ISSN 2334-8259 = Glasnik Etnografskog instituta SANU (Online)

COBISS. SR-ID 15882242

Садржај Contents

Тема броја: Друштвене и хуманистичке науке пред изазовима пост-дисциплинарности и тржишта.

Topic of the Issue: Social Sciences and the Humanities: Facing the Challenges of Postdisciplinarity and the Market.

Александра Павићевић, <i>Друштвене и хуманистичке науке пред изазовима пост-дисциплинарности и тржишта. Искуства у вези са осмишљавањем, организовањем и финансирањем научних истраживања</i>	9
Aleksandra Pavićević, <i>Social Sciences and the Humanities: Facing the Challenges of Postdisciplinarity and the Market. Experiences with Preparing, Organizing and Funding Scientific Studies</i>	11
Gabriela Kiliánová, <i>The Role of the Social Sciences and Humanities in Contemporary Society (The Slovak Case)</i>	13
Габриела Килианова, <i>Улога друштвених наука и хуманистичких дисциплина у савременом друштву (случај Словачке)</i>	20
Kjell Magnusson, <i>The Humanities and Social Sciences in Sweden: Predicaments and Incentives for Cross-Disciplinary Research</i>	21
Шел Магнусон, <i>Хуманистичке и друштвене науке у Шведској. Дилеме и могућности интердисциплинарних истраживања</i>	32
Karl Kaser, <i>The Creation of a New Figure in Academia – The Homo Applicandus</i>	33
Карл Касер, <i>Настанак нове фигуре у академској заједници – homo applicandus</i>	39
Марина Мартинова, <i>Коришћење етнолошког знања у државном управљању. Искуство Русије</i>	41
Marina Martinova, <i>The Use of Ethnological Knowledge in State Governance. The Russian Experience</i>	52
Коста Николић, <i>Постмодернизам и хуманистичке науке. Пример историографије</i>	53
Kosta Nikolić, <i>Postmodernism and the Humanities. The Case of Historiography</i>	66

Varia

Сања Златановић, <i>Српска заједница у Гњилану: дискурс носталгије урбане енклаве</i>	67
Sanja Zlatanović, <i>Serb Community in Gnjilane: Nostalgia Discourse of the Urban Enclave</i>	82
Марија Думнић, <i>Градска музика на Косову и Метохији у истраживањима српских етномузиколога током XX века</i>	83

Marija Dumnić, <i>Urban Music from Kosovo and Metohija in the Researches of Serbian Ethnomusicologists up to the Second Half of the Twentieth Century</i>	99
Ивица Тодоровић, <i>Мултидисциплинарна истраживања порекла становништва Србије – прелиминарни оквир</i>	101
Ivica Todorović, <i>Multidisciplinary Research into the Origin of Population in Serbia – Preliminary Framework</i>	112
Ивана Башић, <i>Тело духовно – концепт (словенске) душе (I)</i>	113
Ivana Bašić, <i>The Spiritual Body – Concept of the (Slavic) Soul (I)</i>	129
Мирослава Лукић Крстановић, <i>Позиционирање спонзорства на тржишту културних догађаја</i>	131
Miroslava Lukić Krstanović, <i>Positioning of Sponsorships on the Cultural Events Market</i>	145
Весна Трифуновић, <i>Транзицијски велтимерц: наративизација искуства младих при тражењу посла и запослењу у контексту постсоцијалистичке трансформације</i>	147
Vesna Trifunović, <i>The Weltschmerz of Transition: a Narrativization of the Experiences of Young People while Searching for Jobs and upon Finding Employment in the Context of Postsocialist Transformation</i>	162
Марта Стојић Митровић, <i>Стигматизација као последица илегализације одређених облика транснационалног кретања: дехуманизација тзв. илегалних миграната</i>	163
Marta Stojić Mitrović, <i>Stigmatization as a Result of the Illegalization of some Forms of Transnational Movement: Dehumanization of 'the Illegal Migrants'</i>	175
 Научна критика и полемика Discussion and Polemics	
Мирослава Малешевић, <i>Илдико Ердеи, Чекајући Икеу. Потрошачка култура у постсоцијализму и пре њега.</i>	177
Милена Жикић, <i>Место жене у друштвеном животу, Ален Турен, Свијет жена</i>	182
Сања Златановић, <i>Бугарска свадба у етнолингвистичком кључу. Елена Семеновна Узенёва, Болгарска свадба: етнолингвистичко истраживање</i>	187
Милош Луковић, <i>Mezinárodní komise pro studium lidové kultury v Karpatech a na Balkáně. Obydlí v Karpatech a přilehlých oblastech balkánských. Sintéza mezinárodního výzkumu</i>	190
Младена Прелић, <i>Peter Slavkovský, Slovenská etnografia. Kompendium dejín vedného odbory</i>	196

Милош Луковић, *Peter Slavkovský, Slovenský roľník (pramen k štúdiu spôsobi života)* 198

Младена Прелић, *Tradiční agrárni kultura v kontextu spoločenského vývoje strední Evropy a Balkánu* 203

Хроника Cronicle

Сања Златановић, *Антропологија савременог града, X Конгрес руских етнографа и антрополога, Руска академија наука, Москва 2–5. јул 2013.* 206

Сећање/Методу

Биљана Миленковић-Вуковић, *Библиографија: др Добрила Братић (1953–2009)* 211

Упутство за припрему рада за штампање у Гласнику Етнографског института САНУ 221

Instructions for publication in the Bulletin of the Institute of Ethnography SASA 225

Хроника Cronicle

Антропологија савременог града

X Конгрес руских етнографа и антрополога, Руска академија наука, Москва, 2–5. јул 2013.

У периоду од 2. до 5. јула 2013. године, у Руској академији наука у Москви одржан је конгрес под називом *Современный город и социально-культурная модернизация России* ("Савремени град и социјално-културна модернизација Русије"), у организацији Асоцијације етнографа и антрополога Русије и Института за етнологију и антропологију "Н. Н. Миклухо-Маклај" РАН. Јубиларни, десети по реду Конгрес руских етнографа и антрополога организован је у оквиру још једног значајног јубилеја – осамдесет година рада Института за етнологију и антропологију РАН. На Конгресу је учествовало више од хиљаду истраживача из преко двадесет земаља. Представљени радови, истраживања и презентације обухватили су широки спектар тема и проблема урбане антропологије. Иако је Конгрес тематски био посвећен антропологији руског града, велики број учесника изложио је резултате својих истраживања у другим урбаним подручјима (Шпанија, Италија, Мађарска...), а било је и више радова заснованих на истраживањима Балкана.

Конгрес је отворен пленарним излагањима, која су углавном била усмерена на проблем мултиетничитета савременог града и питања уско повезаним с тим.

Излагања су подразумевала глобални друштвени и политички контекст и повлачење паралела, како међу већим градовима Европе, тако и међу истраживачким стратегијама различитих научних приступа и традиција. Пленарна излагања су одржали: Владимир Зорин Јурјевич (Институт за етнологију и антропологију РАН), Јуриј Артјох Владимирович (Одсек за међурегионалну сарадњу, националну политику и везу с религијским организацијама Москве), Günther Schlee (Max Planck институт за социјалну антропологију, Немачка), Леокадија Дробужева Михайловна (Институт за социологију РАН), Владимир Грусман Моисеевич и Владимир Дмитриев Александрович (Руски етнографски музеј, Санкт Петербург), David Anderson (Одсек за антропологију Универзитета у Абердину, Велика Британија), и Марина Бутовская Љвовна (Институт за етнологију и антропологију РАН). Последњег дана Конгреса је академик Валерий Александрович Тишков, директор Института за етнологију и антропологију РАН, одржао закључно предавање о мултиетничитету Русије у светском контексту.

Широки круг проблема антропологије града био је на

Конгресу обухваћен радом 11 симпозијума (у оквиру којих је одржана 41 секција) и 5 округлих столова.

Социо-културни проблеми великих и малих градова – то је била тема симпозијума подељеног у три секције: градска субкултура и масовни покрети у Москви, мали градови – велики проблеми, и ксенофобија и насиље у градској средини. Симпозијум на коме су се разматрали проблеми идентитета у граду био је подељен у следеће секције: идентитет као социјални капитал, етницитет на простору република у саставу Руске Федерације, политичка антропологија – "револуционизам" и "традиционализам" у култури града, урбанизација у пограничним областима – империјске и постимперијске праксе, и тело и емоције у градској средини. Симпозијум о миграцијама обухватио је следеће секције: грађани првог покољења и село порекла, нови мигранти у променљивом социо-културном пејзажу руских градова, млади у новој градској средини (проблеми адаптације и очувања етничке припадности), и урбанизација на совјетски начин – рурализација градова. Региони Русије и независних држава некадашњег СССР-а разматрани су на симпозијуму подељеном у четири секције: градски начин живота малобројних аутохтоних народа Севера, град у етничком и културном простору Кавказа, традиција и социо-културна модернизација градова волго-уралског региона, и градска култура централне Азије. Симпозијум о традиционалној култури у граду био је реализован кроз рад пет секција:

занати и промене у градској средини, празнични календар савременог града, народна култура самоодржања у градским условима, празнична храна народа света, боје у граду. Религиозност грађана обрађена је на симпозијуму који су сачињавале четири секције: етницитет и религија у савременом граду, руско православље – однос етницитета и конфесионалности, традиционалне и нове религије грађана савремене Русије, нова сакрална места постиндустријске епохе. Симпозијум посвећен породичним и родним односима састојао се из следећих секција: грађанин и грађанка у прошлости и данас – истраживања рода у етнографији града, етнографија социјалног статуса (етницитет, род, хијерархија, ритуал), антропологија сродства и старости. Симпозијум усмерен на питања историје науке и методологије истраживачког рада састојао се из следећих секција: Кунсткамера¹ и академија наука у социо-културној модернизацији Русије XVIII века, теренска етнографија и архивирање етнографског материјала, етнологија и образовање, визуелна антропологија. Симпозијум посвећен етнологији и њеним везама са сродним наукама остварен је радом пет секција: трансформације социохуманистичког знања и савремена културологија, миграција и адаптација у проблемском пољу екологије и демографије, примена модерне технологије у лингвистичким и интердисциплинарним теренским истраживањима, руски

¹ Кунсткамера је музеј који је основао Петар Први. У данашње време је то музеј антропологије и етнографије "Петар Велики" Руске академије наука у Санкт Петербургу.

град у средствима масовног информисања, алтернативна медицина у савременом граду. Физичка антропологија је била тема симпозијума подељеног у две секције: проблеми савремене физичке антропологије и савремене методе проучавања биосоцијалне природе човека.

У оквиру Конгреса би се као посебно занимљив могао издвојити симпозијум на коме су се разматрале могућности посредовања грађанских структура у циљу предупређења и смиривања етничких конфликта, а чији се рад одвијао у две секције: етничка политика у градској средини и систем етничког мониторинга и етнолошке експертизе. Сарадници Института за етнологију и антропологију РАН су 2006. године основали експертско-консултативни центар *Етноколсалтинг*, којим руководи директор поменутог института – академик Валерий Александрович Тишков. Осим етнолога и антрополога, ангажују се и правници, социолози, демографи, итд. Сарадници овог центра обављају етнички мониторинг – процену стања међуетничких односа, потенцијалних ризика, анализу медија који распирују међуетничке сукобе и подстичу насиље, али раде и на постконфликтним реконструкцијама и дају препоруке за смиривање конфликтних ситуација. Са друге стране, у центру се обављају истраживања и експертизе – анализе правних аката, израђују се предлози који се уграђују у административно управљање, а тичу се широке скале проблема (од разраде инструментаријума пописа становништва до анализе ксенофобије). Сарадници држе предавања и обуке у установама на (потенцијално)

кризним подручјима, као што су школе, медији, полиција и сл.² Резултати, искуства и запажања изложена на секцијама овог симпозијума били су драгоцене за продубљење сагледавање конфликтних и постконфликтних ситуација на домаћим кризним теренима, какво је Косово. За истраживаче у Србији отварају се многа питања: предности и ограничења примењене антропологије, друштвена препознатљивост струке, видови њеног ангажовања, отвореност, степен укључености у (разорено) друштво, улога истраживача и истраживања, поновно промишљање терена, све сложеније релације наука – друштво, итд.

На округлим столовима Конгреса продискутовано је о више занимљивих тема: (1) Од културне географије града ка културној географији мегаполиса, (2) Антропологија Севера и Сибира: дијалог постсовјетске етнографије и европске антропологије, (3) Антропологија путовања, (4) Ислам у мегаполису, (5) Јевреји као традиционални житељи града.

Секције су обухватале велики број учесника (углавном око тридесет). На њима се излагало и дискутовало и у преподневним и у поподневним терминима, а неке од њих су трајале и по два дана. Стационарана, дуготрајна теренска истраживања била су основа многих инспиративних излагања руских колегица и колега.

Из Србије су на Конгресу учествовале директорка ЕИ САНУ Драгана Радојичић и научна сарадница ЕИ САНУ Сања Златановић. Драгана Радојичић је

² В. сајт: <http://www.ethnoconsulting.ru/>

представила рад под називом *Пицца как символ ускорения* ("Храна као симбол убрзања"). Сања Златановић је изложила рад *Городской анклав в поствоенном контексте, Гвнлане,*

Косово ("Урбана енклава у послератном контексту, Гвнлане, Косово").

Сања Златановић